

اسفندیار معتمدی

روحش شاد و یادش گرامی

و ساختن وسایل آزمایشگاهی کرد تا دانش‌آموزان را از راه عمل به مباحث نظری علاقه‌مند کند.

آقای حسین دانشفر، کارشناس بازنشسته دفتر تألیف و برنامه‌ریزی کتاب‌های درسی که در همدان از شاگردان استاد سلطان‌بیگی بود، می‌گفت: «استاد سلطان‌بیگی بسیار جدی بود. خنده و شوخی در کارش نبود. وقتی به کلاس پا می‌گذاشت، سکوت برقرار می‌شد و همه آماده شنیدن و نوشتن یا عمل کردن می‌شدند. او مفاهیم اصلی درس را مشخص می‌کرد و شرح می‌داد. می‌خواست دانش‌آموزان مطالب را از راه تمرین و عمل یاد بگیرند و به جهان علم راه یابند. سلطان‌بیگی از دیرباز بود که دانش‌آموزان فراموشش نمی‌کنند.

عشق و علاقه‌ای که استاد نسبت به تکمیل تحصیلات داشت، سبب شد از همدان به تهران بیاید و دوره فوق‌لیسانس فیزیک را در تهران بگذرانند.

محمد مهدی سلطان‌بیگی در سال ۱۳۵۸ همکاری خود را با سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی در زمینه طراحی و ساخت وسایل آزمایشگاهی و کمک آموزشی آغاز کرد و با تأسیس مجلات رشد تکنولوژی آموزشی، رشد معلم و رشد فیزیک به همکاری با آنها پرداخت. او بیش از ۲۰۰ وسیله آموزشی برای درس‌های فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی طراحی کرده و ساخته شرح آن‌ها را در مجله تکنولوژی آموزشی، با عنوان «گام‌های امیدبخش»، به چاپ رسیده است.

سردبیر مجله رشد تکنولوژی آموزشی

استاد محمد مهدی سلطان‌بیگی معلم، مؤلف، مترجم و طراح وسایل آزمایشگاهی بود. در همدان چشم به دنیا گشود. بعد از تحصیلات دوره ابتدایی و دوره اول متوسطه به دانش‌سرای مقدماتی رفت تا خود را برای آموزگاری آماده کند. دوره دانش‌سرای مقدماتی دو سال بود؛ سال دهم و سال یازدهم تحصیل. فارغ‌التحصیلان دانش‌سرای مقدماتی برای آنکه دیپلم کامل متوسطه داشته باشند، باید یک سال به‌طور آزاد (متفرقه) درس می‌خواندند و دیپلم می‌گرفتند تا بتوانند در دانشگاه ادامه تحصیل دهند. شادروان سلطان‌بیگی ضمن تدریس دیپلم متوسطه را گرفت و پس از پنج سال آموزگاری، در امتحانات دانش‌سرای عالی تهران شرکت کرد و موفق شد تحصیلات دوره کارشناسی فیزیک را در تهران بگذراند. استادانش در دوره عالی شادروان دکتر محمود حسابی، دکتر کمال‌الدین جناب، دکتر اصغر خمسوی و دکتر امانت‌الله روشن بودند. در دانش‌سرای عالی علاوه بر درس‌های فیزیک (الکتریسته، اپتیک، مکانیک، فیزیک، ترمودینامیک و فیزیک جدید) درس‌های روان‌شناسی، فلسفه آموزش و پرورش و روش تدریس هم تدریس می‌شد. دوره تحصیل سه سال بود و فارغ‌التحصیلان مهارت‌های معلمی را کاملاً می‌آموختند و عشق به علم و آموزش را از استادان خود کسب می‌کردند.

او متوجه بود که فیزیک علمی تجربی است و علوم تجربی باید همراه با کار و آزمایش آموخته شوند. از این رو دست‌های خود را به کار انداخت و شروع به طراحی

استاد
محمد مهدی
سلطان بیگی
معلم، مؤلف،
مترجم و
طراح وسایل
آزمایشگاهی بود

(شهریور ۱۳۹۰ - دانشگاه امیرکبیر) دبیران و استادان مؤثر در فیزیک را تشویق و ترغیب کرد. در این همایش از هفت دبیر و استاد تقدیر شد که بعد از استاد اصغر نوروزیان، نفر دوم استاد محمد مهدی سلطان بیگی بود. نویسنده این مقاله که در پی آماده سازی مراسم بزرگداشت دبیران پیشکسوت و مؤثر، به منزل استاد سلطان بیگی رفت و با ایشان مصاحبه ای انجام داد. آنچه از این دیدار و مصاحبه نتیجه شد، آن بود که ساده زیستی، پرهیزکاری، دینداری و علم دوستی، استاد را در جایگاه خدمتگزارترین و محترم ترین معلمان ایران زمین قرار داده است. این احساس، در روز شنبه ۲۶ مرداد ماه ۹۲ که پیکر بی جان استاد از منزل و از مسجد بر دوش صدها معلم تشییع می شد، بارها در ذهنم مرور شد. یاد این معلم راستین و خدمتگزار را گرامی می داریم و از خداوند متعال برای او علو منزلت و برای بازماندگان

می گوید: «همه مقالات سلطان بیگی علمی - کاربردی بودند و خواننده بسیار داشتند. ایشان از زمان تأسیس مجله تاکنون (۱۳۹۲ - ۱۳۶۴) در مجله مقاله داشته است. حتی برای سال تحصیلی ۹۳-۹۲ هم از استاد چند مقاله داریم. مقاله های استاد سلطان بیگی فقط نوشته نبودند، بلکه هر کدام شرح و سائیلی بود که خود ایشان آن ها را برای اثبات هر اصل علمی ساخته و آزمایش کرده بود».

مرحوم سلطان بیگی در یکی از مصاحبه های خود گفته است: «از همان ابتدای تحصیل در دوره ابتدایی و متوسطه می دانستم که کشور ما باید در پیشرفت علم و صنعت و فناوری سهم باشد و قدم های مؤثر بردارد. من هم علاقه مند بودم در پیشرفت و توسعه کشورم سهمی داشته باشم. نیازی نیست یادآوری کنیم که قدرت غرب یا به قول علامه اقبال لاهوری افرنگ که همان فرنگ یا فرنگستان باشد؛ در علم و صنعت آن است؛ چنان که در شعری می فرماید:

قدرت افرنگ در علم و صنعت است

از همین روغن چراغش روشن است

متفکران و اندیشمندان ما هم همیشه به توسعه صنعت و فناوری توجه کرده اند. به هر حال، در دانشگاه به تحصیل فیزیک همت گماشتم، چون می دانستم فیزیک پایه و اساس صنایع حال و آینده است و همیشه به جنبه های کاربردی این عمل توجه داشته ام. در دوره ای که در دبیرستان تدریس می کردم، دانش آموزان را به کار در آزمایشگاه و ساختن وسایل ساده علمی وامی داشتم و پس از انتقال به دانشگاه، مستقیماً به کار علمی و تدریس آزمایشگاهی پرداختم. اکثر وسائیلی را که مورد نیاز بود خودمان با کمک همکاران تهیه می کردیم.»

اتحادیه انجمن های علمی آموزشی معلمان فیزیک ایران که نهادی است مردمی، غیرانتفاعی و غیرسیاسی و معلمان علاقه مند به پیشرفت علم فیزیک آن را تشکیل داده اند و همواره برای تقویت منزلت و جایگاه معلمی کوشیده است، در دوازدهمین همایش فیزیک